

Princípy kvantitatívneho výskumu

Hypotézy

V kvantitatívnom výskume sa používa deduktívna metóda, ktorá vychádza z teórie či všeobecne formulovaného problému. Úlohou výskumníka je tento problém previesť do hypotéz, ktoré následným pozorovaním a zberom dát vyvráti či potvrdí.

Tvorba a testovanie hypotéz je tak významnou zložkou a princípom kvantitatívneho výskumu; ak ju výskumník pre jej „nudnosť“ vynechá a prejde rovno k tvorbe otázok „populárneho“ dotazníka, je pravdepodobné, že pri analýze dát objaví množstvo premenných, ktoré pre skúmaný problém nemajú žiadne využitie. (Disman,2002:76-77,86)

V kvantitatívnom výskume môže výskumník nájsť riešenia len pre problémy, ktoré vie popísať v termínoch vzťahu medzi pozorovateľnými premennými. K formulácii týchto problémov v jazyku výskumu slúžia práve hypotézy.

Peter Ondrejko vič charakterizuje hypotézu ako „...podmienene pravdivý výrok o vzťahu medzi dvoma alebo viacerými javmi, o príčinách, existencii, alebo zmene nejakého javu, alebo objektu. Možno ju verifikovať (potvrdiť), alebo falzifikovať (vyvrátiť). Pritom verifikovateľná, príp. falzifikovateľná je iba tá hypotéza, ktorá používa presne vymedzené pojmy a ktorá je teda jednoznačná i terminologicky.“ [Ondrejko vič, 2007:139]

Ondrejko vič rozlišuje tri typy hypotéz – **východiskovú, pracovnú a štatistickú**. **Východiskové** hypotézy majú zväčša podobu úvahy, sú ešte značne všeobecné a plnia najmä funkciu orientácie. (Ondrejko vič,2007:140) Ako príklad takejto hypotézy uvádza Disman nasledovnú domnienku: *Čím viacej podnetov týkajúcich sa politiky osoba dostáva, tým vyššia je pravdepodobnosť, že bude pracovať participovať v politike.*

Táto hypotéza je ešte príliš vágna, je potrebné určiť indikátory závislej aj nezávislej premennej a previesť hypotézu do niekoľkých **pracovných hypotéz**.

Pracovnú hypotézu definuje Disman ako tvrdenie, ktoré predpovedá vzťahy medzi dvoma či viacerými premennými, pričom všetky premenné musia mať validnú operačnú definíciu. Zároveň musia pracovné hypotézy obsahovať nielen premenné, ktoré reprezentujú skúmané koncepty, ale aj tie, ktoré môžu skresliť interpretáciu testovaných vzťahov. (Disman, 2002:78,79)

K uvedenej východiskovej hypotéze je teda potrebné nájsť merateľné ukazovatele závislej premennej, ktorou je v tomto prípade politická participácia. Je pritom dôležité myslieť na samotný cieľ výskumu, na teoretický rámec, ako aj na konkrétny a historický kontext krajiny. Rovnako treba nájsť viacero indikátorov aj pre nezávislú premennú, ktorou je expozícia politických stimulov. Každý z indikátorov sa následne prevedie do jednotlivých pracovných hypotéz. Z jednej východiskovej hypotézy tak môže vzniknúť niekoľko desiatok pracovných. (Disman, 2002:81-83)

K tomu treba prirátat' aj premenné, ktoré môžu skresliť interpretáciu vzťahov. V tomto prípade to môže byť napríklad vzdelanosť či sociálne ekonomický status (napr. *čím vyššie je vzdelanie jednotlivca, tým je vyššia pravdepodobnosť, že bude navštevovať politické schôdzy*). (Disman, 2002:84)

Disman uvádza, že aj napriek časovej náročnosti je formulovanie pracovných hypotéz nevyhnutné, pretože spĺňa niekoľko úloh. Je hlavne testom toho, či je výskum vôbec uskutočniteľný. Takisto je nástrojom pre optimalizáciu redukcie informácií. Výskumník sa musí naučiť vyberať dôležité premenné a predchádzať zavádzaniu premenných, ktoré nepatria do skúmaného systému, aby zabránil strate zbytočnej času a financií.

Pracovné hypotézy taktiež napomáhajú výskumníkovi, aby sa rozhodol pre optimálne techniky výskumu a sú základom pre odhad jeho rozsahu. (Disman, 2002:85-88)

Pracovné hypotézy sú teda konkretizáciou východiskových a majú podobu podmienene pravdivého výroku.

Tretí typ – štatistické hypotézy – majú väčšinou podobu tzv. nulovej hypotézy. Pri nej výskumník predpokladá nulový rozdiel medzi skúmanými znakmi; sú to hypotézy, ktoré by rád zamietol. Náprotivkom sú alternatívne hypotézy, u ktorých sa rozdiel predpokladá.

Uvedené typy hypotéz sa líšia stupňom ich všeobecnosti. Najviac exaktné sú štatistické (teda nulové a alternatívne) hypotézy. (Ondrejko, 2007:141)

„ Po stanovení nulovej a alternatívnej hypotézy je nevyhnutné zvoliť si prijateľnú úroveň chybovosti a odporúčať možno aj výpočet testovacieho kritéria, ako základ pre úvahy o hodnote významnosti. Pri výpočte štatistickej významnosti (napr. pri testovaní hypotéz) zamietame nulovú hypotézu, t. j. preukazujeme odchýlku, resp. rozdiel alebo závislosť medzi premennými.“ [Ondrejko, 2007:141]

Hypotézy sú teda v kvantitatívnom výskume nevyhnutnosťou. Na záver uvádzam tri „zlaté pravidlá hypotézy“ od Gavoru, ktoré sú veľmi nápomocné pre začínajúcich výskumníkov, aby sa presvedčili o správnosti svojich hypotéz:

1. Hypotéza je tvrdenie, ktoré sa vyjadruje oznamovacou vetou. Na konci výskumu sa musí táto hypotéza prijať alebo vyvrátiť.
2. Hypotéza vyjadruje vzťah medzi premennými.
3. Hypotéza musí byť testovateľná, jej premenné sa musia dať kategorizovať alebo merať. (Gavora, 2001:60)

Použitá literatúra

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele*. Praha : Karolinum, 2000. 374 s.

ONDREJKOVIČ, Peter. *Úvod do metodológie spoločenskovedného výskumu*. Bratislava:Veda.2007. 248 s.

GAVORA, Peter. *Úvod do podagogického výskumu*. Bratislava: UK. 2001. 236 s.